

บทบาทของมหาอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือและการรวมกลุ่มในภูมิภาคอาเซียน*

The Role of the superpowers: China and America affected with cooperation and integration in the ASEAN Region

กมลทิพย์ ลิ้นฐฎา (Kamoltip Linitda)**

บทคัดย่อ

เมื่อสหรัฐอเมริกาหันมาสนใจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้นและพยายามที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือ กับอาเซียนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสหรัฐเป็นประเทศทุนนิยมที่เข้มแข็ง จึงทำให้สหรัฐ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ และการเมืองพร้อมพัฒนาด้านทุนนิยมท้องถิ่น เพื่อรองรับการขยายตัวของระบบทุนนิยมที่มีสหรัฐเป็นผู้นำ โดยที่ประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และเพื่อความมั่นคงของรัฐบาลประเทศของตนเอง ภายใต้แผนการควบคุมของสหรัฐ โดยสหรัฐลดทอนกิจการทางการทหาร และอาวุธต่างๆ และกลับมาสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ รวมตัวกันเพื่อพลิกฟื้นเศรษฐกิจ

ในขณะที่จีน ซึ่งมีสถานะเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดของภูมิภาคอาเซียนมาช้านาน และมีสัมพันธภาพอันดีกับหลายประเทศ อาทิประเทศไทย โดยผู้นำของอาเซียนและจีน ตกลงที่จะให้ความสำคัญกับผลกระทบจากการที่จีนจะเข้าร่วมภายใต้กรอบการค้า WTO และมีความร่วมมือในมาตรการด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งความเป็นไปได้ ในการสร้างเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างอาเซียนและจีน ซึ่งปัจจุบัน จีนมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจของโลก และกับอาเซียนเอง

ความต่างของขั้วอำนาจระหว่างจีนและสหรัฐ ที่มากระทบต่อภูมิภาคอาเซียนนั้น ถูกมองว่าเป็นสิ่งท้าทาย เพราะถ้าอาเซียนสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม ผลลัพธ์ที่ตามมาจะยังประโยชน์ให้แก่อาเซียนเป็นอย่างมาก

สำหรับภูมิภาคอาเซียน สหรัฐฯ ต้องการประกันความอยู่รอดในภูมิภาคนี้เพื่อไม่ให้อาเซียนกลายเป็นเขตอิทธิพลของมหาอำนาจคอมมิวนิสต์อย่างจีน ดังนั้น อาเซียน จึงจำเป็นต้องเลือกที่จะวางบทบาทของตนให้เหมาะสมในสัมพันธภาพกับมหาอำนาจต่างขั้วเพื่อผลประโยชน์อันใหญ่หลวงและความสัมพันธ์อันดีที่มีมาช้านาน และต่อเนื่องต่อไป

* บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ

This article aims for publishing academic knowledge

** นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(Faculty of political science) ,Email: Linitda@yahoo.com

คำสำคัญ: ผลกระทบ หมายถึง คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นผลที่เกิดขึ้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเป็นได้ทั้งทางบวก และทางลบ และอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และมีใช้กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกระทบต่อสิ่งต่างๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อม

Abstract

When the United States turned his attention in Southeast Asia and try to push cooperation with ASEAN in various fields; whether it is economic, political, social and cultural, in which the United States is the power of capitalism, strong opposing doctrine and don't trust the western. The setting of a political strategy to accelerate the development of a comprehensive local capitalism and support the expansion of capitalism of America to colonies, besides support the stability and strength of the state, and control of various countries the country which are under the control of the U.S. military affairs. As if the weapons has been reduced, US came back to support state together restoring their economy and. political is become a fight when the war ended and then it replaced by the economy war.

Meanwhile, China is closely friendly of Asia, especially some countries in the region as Thai who is leaders of ASEAN and China cooperation agreed to look at the impact of China's entry with WTO and trade and investment measures for promoting in economic cooperation and cooperation integrated between two sides as well. The possibility of creating in the free trade area (FTA) between ASEAN and China, the decision of leaders to look into issues natural that response to key of the world and regions. China is the global economic power and growth, in which rely on each other between ASEAN and China. It is economic relations have impact for rapid growth in present.

The balance of power by variant guideline are good thing in terms of helping to prevent country. From major power. However, this condition makes manage and concern with the bond of alliance, more complicated and considered as a challenge. If we handle it by appropriately, It means that will also benefit to us as the inconvenient. For the Southeast Asian region, The United States needs insurance survival of the regime's communists within the region, so that the South East Asia need to have some suitable position to cure benefit and good friendly with alliance.

Keywords; Impact refers to the consequences of the actions matter may result both in the recent and in the future, either positively or negatively and occur with target or non-target that the things are both direct and indirect impact.

บทนำ

เมื่อสหรัฐอเมริกาหันมาสนใจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนมากขึ้น และพยายามที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับอาเซียนในด้านต่างๆ สหรัฐจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เศรษฐกิจการเมืองแบบรวบยอด คือ เร่งพัฒนา ด้านทุนนิยมท้องถิ่น เพื่อรองรับการขยายตัวของทุนนิยมสหรัฐอเมริกา และสหรัฐฯ มักไม่ต้องการให้ตนเอง ตกเป็นเป้าของการต่อต้านแต่เพียงลำพัง จึงมักทำการควบคุมประเทศต่างๆ ภายใต้แผนการควบคุมของสหรัฐฯ ในขณะที่ จีนถือเป็นมิตรที่ใกล้ชิดมาช้านานของอาเซียน และในปัจจุบัน จีนยังกลายเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกอีกด้วย

ภายใต้บริบทของกรอบความร่วมมือการค้าเสรีนั้น เกิดจากความต้องการของประเทศสมาชิกที่มุ่งจะขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจและขยายส่วนแบ่งการตลาด การค้าเสรีจึงส่งผลดีต่อภาคการส่งออกในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นสหรัฐอเมริกา จึงได้กำหนดเป็นนโยบายต่างประเทศขึ้นมาให้เป็นแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งให้มีการจัดประชุม การค้าระหว่างประเทศเพื่อทำข้อตกลงร่วมกัน และวางแนวทางเพื่อเปิดตลาดให้มีการค้าเสรีอย่างกว้างขวาง และลด การกีดกันทางการค้า พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการค้า กำหนดสิทธิพิเศษทางการค้า และการให้เงินอุดหนุน การค้า ซึ่งแนวทางเหล่านี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างระเบียบใหม่ทางการค้าของโลกในปัจจุบัน

ความร่วมมือระหว่างอาเซียน-สหรัฐฯ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สหรัฐอเมริกา เป็นคู่เจรจาที่สำคัญ ในกรอบความร่วมมืออาเซียน โดยได้ลงนาม ร่วมกันเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐ และได้มีการประชุมร่วมกับอาเซียนในหลายด้าน รวมทั้งได้จัดทำแผนปฏิบัติการร่วม ในช่วงปี ๒๐๑๑-๒๐๑๕ ด้วย

ประเด็นความสนใจในการพัฒนาความร่วมมือในกรอบอาเซียน-สหรัฐฯ ยังคงเน้นให้ความสำคัญ ด้าน สันติภาพ ความมั่นคง และความร่วมมือด้านสังคม ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและการรองรับ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรักษาความมั่นคงทางอาหารของโลก และการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยที่สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคและวิชาการ

รูปแบบนโยบายของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกของรัฐบาลสหรัฐฯ โดยในสมัยของประธานาธิบดี Obama ได้เน้นนโยบายเศรษฐกิจเป็นหลักและโดยที่สหรัฐฯ ตระหนักถึงความสำคัญของ ASEAN Centrality จึงมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยผ่าน Comprehensive-intended Approach และ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าการค้า การลงทุนผ่านกรอบความร่วมมือ US-ASEAN Expanded Economic Engagement (E3) และกรอบ Trans-Pacific Partnership (TPP) รวมถึงใช้กรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขงตอนล่าง Lower Mekong Initiative (LMI) เพื่อลดช่องว่างพัฒนาการทางเศรษฐกิจในกลุ่มอาเซียน นอกจากนี้ยัง สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนของสองประเทศด้วย

ภายใต้กรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขงตอนล่างกับสหรัฐอเมริกา (US-Lower Mekong Initiative: US LMI) ซึ่งเป็นแนวคิดของสหรัฐฯ เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยความร่วมมือมุ่งเน้น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการเกษตร ความมั่นคงทางอาหาร การเชื่อมโยง การศึกษา ความ มั่นคงทางพลังงาน สิ่งแวดล้อมและน้ำ และด้านสุขภาพเพศ สำหรับในด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยความ

ร่วมมือด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาค การส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือด้านธรรมาภิบาล สำหรับการบริหารจัดการและกรอบความคิดริเริ่มการเติบโตสีเขียว (Green Growth Initiative) ในระดับนโยบาย การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการพัฒนาเครื่องมือในการ

วิเคราะห์ด้านอากาศ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเด็นที่ให้ความสำคัญคือการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการลดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และความมั่นคงทางอาหาร การเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติเพื่อป้องกันปัญหาที่อุบัติใหม่ (Emerging Issues) ทางด้านสิ่งแวดล้อม

ความร่วมมืออาเซียน-จีน

อาเซียนและจีนได้ลงนามความตกลงด้านเศรษฐกิจการค้าบริการ พร้อมข้อผูกพันการเปิดตลาดเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๐ ณ เมืองเซบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดยความตกลงฯ ดังกล่าว ครอบคลุมธุรกิจบริการภาคเอกชน ทุกสาขา แต่ไม่ครอบคลุมการให้บริการและการจัดซื้อจัดจ้างบริการโดยรัฐ ซึ่งไทยเสนอผูกพันเปิดตลาดภายใต้กรอบ ที่กฎหมายปัจจุบันอนุญาตให้ต่างชาติประกอบธุรกิจได้คือ อนุญาตให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและจีนสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจได้โดยถือหุ้นไม่เกินร้อยละ ๔๙ และมีเงื่อนไขอื่นตามกฎหมายเฉพาะสาขา เช่น ในสาขาวิชาชีพต้องเป็นไปตามที่สภาวิชาชีพกำหนด โดยกิจกรรมที่ไทยเสนอเปิดตลาด จะเพิ่มขึ้นจากข้อผูกพันภายใต้ WTO ครอบคลุมกิจกรรมบริการ บางประเภทในสาขาวิชาชีพ การศึกษา บริการด้านสุขภาพ การท่องเที่ยว และการขนส่งสินค้าทางเรือ

สำหรับจีน เสนอเปิดตลาดเพิ่มเติมจากข้อผูกพันภายใต้ WTO โดยครอบคลุมกิจกรรมในสาขาบริการด้านคอมพิวเตอร์ บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ บริการขนส่งสินค้าทางถนน และบริการธุรกิจอื่นๆ

ความตกลงด้านการลงทุนระหว่างอาเซียน-จีน (ASEAN-China Investment Agreement)

ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน-จีน จะมีพันธกรณีหลักที่สำคัญคล้ายคลึงกับพันธกรณีต่างๆ ที่มีอยู่ในความตกลงเพื่อการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุนที่ไทยจัดทำกับต่างประเทศรวมถึงจีน ซึ่งความตกลงฯ ได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา โดยมีสาระความตกลงว่าด้วยการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งครอบคลุมด้านต่างๆ ระหว่างสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ระหว่างอาเซียนและจีน รวมทั้งไทย มีกำหนดจะร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะใน ๕ สาขา ได้แก่ เกษตรกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุน และการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง และความร่วมมือด้านต่างๆ อาทิ ศุลกากร การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา การจัดตั้งศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการค้าและการลงทุน การพัฒนาความตกลงให้มีการยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements: MRA) การดำเนินการตามแผนงานในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และการให้ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกใหม่

สถานะของเอเชีย ในปัจจุบันถูกมองว่าเป็นเพียงตัวที่ถูกมหาอำนาจทั้ง ๒ ดึงและเพื่อคานอำนาจต่อกันในด้านเศรษฐกิจการเมือง ทวีปเอเชียยังไม่สามารถเป็นขั้วที่ ๓ ได้ เนื่องจากยังไม่สามารถรวมตัวได้อย่าง

เข้มแข็ง พร้อมทั้งยังมีความต่างในหลายด้าน อีกทั้ง การเมืองของเอเชียยังอ่อนแอ ขาดเสถียรภาพ สหรัฐฯ จึงมองว่าตนต้องเป็นแกนนำทั้งในกรอบความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ อาทิ กรอบความร่วมมือ APEC และ AFTA จึงจะมีพันธมิตรที่เข้มแข็งได้ จึงถือเป็นเกมส์ของมหาอำนาจที่ส่งผลต่อเอเชียและอาเซียน รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ดังนั้นการรวมตัวของภูมิภาคอาเซียนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง และเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับมหาอำนาจ ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ผูกติดอยู่กับมหาอำนาจในปัจจุบัน อันได้แก่ สหรัฐฯ และจีน การรวมตัวเพื่อให้เกิดอำนาจต่อเสถียรภาพและความอยู่รอด แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความขัดแย้ง ที่สามารถเชื่อมโยงมาถึงกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง หรือเศรษฐกิจ

สรุป

การแย่งชิงกันของมหาอำนาจ จุดอ่อนด้านการเมือง การปกครอง และการจัดการทรัพยากร ถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ประเทศนักล่าอาณานิคมและมหาอำนาจนอกภูมิภาค มุ่งหวังที่จะเข้ามาสร้างอิทธิพลและตักตวงผลประโยชน์เข้าตัวเอง ประเทศเหล่านี้ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต และล่าสุดคือสหรัฐอเมริกา ในช่วงสงครามเย็น สหภาพโซเวียตจะช่วยถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรได้บ้าง แต่หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย กลายเป็นรัสเซียในช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ สหรัฐอเมริกาจึงก้าวขึ้นมาเป็นอภิมหาอำนาจแต่ผู้เดียวบนเวทีโลก

ปัจจุบัน สหรัฐอเมริกามีสถานะเป็นเจ้าผู้ครองโลก โดยใช้พลกำลังเข้าจัดการกับปัญหาต่างๆ ในทุกมุมโลก เหล่านี้เป็นสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ที่เป็นปัญหาเร่งด่วนของทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศใหญ่อย่างจีน หรือประเทศเล็ก เช่นประเทศไทย จึงต้องมีการประสานความร่วมมือเพื่อถ่วงดุลและคานอำนาจของสหรัฐอเมริกา ขณะที่จีนตระหนักในเรื่องนี้เช่นกัน และก็พยายามสร้างโครงข่ายสายสัมพันธ์ในลักษณะที่จะนำมาช่วยถ่วงดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกา นักการทูตระดับสูงของรัสเซียเรียกสายสัมพันธ์ลักษณะนี้ว่า “Strategic Cooperative Partnership” ขณะที่จีนกล่าวว่า สายสัมพันธ์ลักษณะเช่นนี้มิได้มุ่งเผชิญหน้ากับใคร มิใช่การสร้างระบบพันธมิตรและมิได้มุ่งต่อต้านประเทศที่สาม ซึ่งจีนและรัสเซียเห็นพ้องกันว่า หลังสงครามเย็นสิ้นสุดและระบบโลกสองขั้วหมดไป จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้โลกมีหลายขั้วและจัดระบบขั้วระหว่างประเทศแบบใหม่ขึ้นมา อีกประเด็นหนึ่งที่ควรให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด คือบทบาททางการทูตและการทหารของอินเดียในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพราะอินเดียก็มีแนวโน้มจะก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอีกหนึ่งชาติโดยมีสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนอยู่ด้วย

การขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของ Barack Obama ภายหลังจากรัฐบาล Bush หมดยุคแล้ว ก็ไม่อาจจะเลี่ยงต่อการสานต่อนโยบายต่างประเทศจากรัฐบาล Bush ในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภูมิภาคตะวันออกกลางหากแต่รวมถึงยุทธศาสตร์การกลับมาสร้างปฏิสัมพันธ์ (reengagement/rapprochement) กับรัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สหรัฐฯ ลดบทบาททางการทหารลง นับแต่สิ้นสุดสงครามเวียดนาม นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ที่สำคัญในภูมิภาคนี้ คือ การครองความเป็นเจ้า

(hegemony) ไปพร้อมกับการ สกัดกั้นอิทธิพลของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การก่อตั้งประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asian Community: EAC) ขึ้นมาเพื่อจะเป็นการลดบทบาทและอิทธิพลของสหรัฐภายในภูมิภาคนี้ลงได้บ้าง

สำหรับสถานะภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน อาทิ บรูไน เคยมีฐานะเป็นประธานอาเซียน มีจุดประสงค์ชัดเจน ๓ ข้อคือ ลดความตึงเครียดของข้อพิพาททะเลจีนใต้ ผลักดันประชาคมอาเซียนให้มีผลเป็นรูปธรรมมากที่สุด และส่งเสริมเยาวชนอาเซียนให้มีส่วนร่วมรับรู้กิจกรรมต่างๆ ของอาเซียน และเพิ่มบทบาทในการกำหนดนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาคมอาเซียนหลังปี ๒๐๑๕ ทั้ง ๓ ข้อดังกล่าว นับว่าบรูไนประสบความสำเร็จพอสมควร ส่วนประเด็นประชาคมอาเซียนยังต้องมีการผลักดันกันเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งด้านความมั่นคงด้วย

ในปีต่อมา ภายใต้ประธานอาเซียนคนใหม่คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีวาระสำคัญ เช่น ความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธ และการปรองดองของชนกลุ่มน้อย ทางรัฐบาลเมียนมาร์เข้าใจดีว่า ปัญหาเหล่านี้จะถูกหยิบยกขึ้น ฉะนั้นเป็นโอกาสดีที่เมียนมาร์จะแสดงวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำที่ดีในการขอคำปรึกษาและสร้างความมั่นใจที่จะให้แก่ประเทศสมาชิกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหาละเอียดอ่อนมีผลต่อเสถียรภาพการเมืองในประเทศและอาเซียน

ที่ผ่านมา สาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นสมาชิกอาเซียนประเทศแรก และยังเป็นประเทศเดียวที่ได้ขอให้อาเซียนเข้ามาช่วยเรื่องรักษาสันติภาพและเสถียรภาพในติมอร์ตะวันออก การเชื้อเชิญครั้งนั้นไม่ได้ถือว่าเป็นการแทรกแซงการเมืองภายในสมาชิก ทำให้เปิดกว้าง ทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ผงาดขึ้นมาเป็นสมาชิกชั้นนำของอาเซียนในช่วง ๑๕ ปีที่ผ่านมา หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศจากระบอบทรราชย์มาเป็นประชาธิปไตย จนทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นผู้วางรากฐานเรื่องความร่วมมือทางด้านความมั่นคงของอาเซียน และส่งเสริมภาพลักษณ์ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ในขณะที่สหภาพเมียนมาร์เอง ก็สามารถใช้ความเป็นประธานอาเซียน โดยสร้างผลประโยชน์ และการมีท่าทีในรูปแบบเดียวกันกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และการขอความเห็น เพื่อหาทางออกร่วมกันโดยเฉพาะเรื่องชาวโรฮิงญาที่มีผลกระทบต่อประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ประเด็นดังกล่าว มีข้อจำกัดภายในประเทศอยู่ในตัวในเรื่องคนพลัดถิ่น แต่อาเซียนจะรู้สึกดีต่อท่าทีในลักษณะนี้ โดยแสดงถึงความมั่นใจ และความเป็นครอบครัวอาเซียนเดียวกัน ขณะนี้สหภาพเมียนมาร์ยังไม่สามารถจะปรับตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างเต็มร้อย ต้องมีการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในต่อไปจากเดิมในเรื่องความโปร่งใส ธรรมาภิบาล แต่ทางด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคง สหภาพเมียนมาร์ ได้ปฏิรูปมาพอสมควร คือได้ขยายพื้นที่ประชาธิปไตย พร้อมให้สื่อเสรีมากกว่าหลายๆ สมาชิกอาเซียน สหรัฐอเมริกา มีผลกระทบต่อบทบาทของไทยในอาเซียน เนื่องจากไทยเป็นผู้ประสานงานอาเซียน-จีน ขณะนี้ ไทยหันหน้าเข้าหาจีนและให้ความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือกับจีนทางด้านความร่วมมือทางเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างชัดเจนด้วย

สหรัฐอเมริกาได้ดำเนินนโยบายกลับคืนดี (reapproachment) กับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นการลดคลั่งของแนวนโยบายระหว่างสหรัฐและจีนในการเผชิญกับการคุกคามร่วม (Common threat) สหรัฐดำเนินนโยบายกับจีน ในทางการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลให้จีนมีฐานะเป็นกึ่งพันธมิตร สำหรับแนวนโยบายสหรัฐต่อทวีปเอเชียในปัจจุบันยึดตามหลักพันธมิตรเดิมคือการปฏิบัติเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติต่อญี่ปุ่น

ความหลากหลายของชีวอำนาจเป็นสิ่งที่ดีในแง่ช่วยป้องกันมิให้ประเทศใดประเทศหนึ่ง ครอบงำ กำกับทิศทางเวทีการเมืองโลกแต่ผู้เดียว อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สภาพเช่นนี้ย่อมทำให้การจัดการ สายสัมพันธ์เชิงพันธมิตร ซับซ้อนยิ่งขึ้นและถูกมองว่าเป็นสิ่งท้าทาย เพราะถ้าเราจัดการและเลือกวางบทบาทได้อย่างเหมาะสม ผลลัพธ์ที่ ตามมาจะยังประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยและสมาชิกอาเซียนอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- จุลชีพ ชินวรรณ. (2005). “Thailand ใน Betwixt and Between : Southeast Asian Strategic Relations with the U.S. and China Singapore: Institute of Defense and Strategic Studies” pp.61-72.
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2543). “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 21 นโยบาย ต่างประเทศจากยุควิกฤตเศรษฐกิจสู่สหัสวรรษใหม่” (กรุงเทพฯ) น. 81-114.
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2548). “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหรัฐอเมริกา ในไทยเวทีโลก” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เอกสารประกอบการบรรยายวิชา รม 643 โครงการปริญญาโท สาขาการเมืองที่ปกครอง ภาค 2/2548)
- มลฤดี ประเสริฐศักดิ์. (2550). “นโยบายต่างประเทศของจีนต่ออาเซียนในศตวรรษที่ 21 ค ศ 1995-2005” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- สุรัชย์ ศิริไกร. (2537). “นโยบายต่างประเทศของจีนต่อประเทศอาเซียน ในยุคสังคมนิยมทันสมัยภายใต้อิทธิพล ของเต็ง เสี่ยวผิง” โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- ศรุตี สกลรัตน์. (2550). “จีนกับเอเชียอาคเนย์ แนวนโยบายต่างประเทศของจีนต่อเอเชียอาคเนย์ในรอบยี่สิบ ปี 1960-1980” สารนิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อักษรวิภา ล่ำเภาแก้ว. (2550). “นโยบายต่างประเทศของไทยด้านการเมืองและความมั่นคงต่อสหรัฐอเมริกา หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ถึงวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2006” (วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550)

ภาษาต่างประเทศ

- Baldwin, R. 2006. Multilateralising regionalism: spaghetti bowls as building blocs on the path to global free trade. *The World Economy*, 29(11): 1451–518.
- Baldwin, R. 2011. 21st century regionalism: Filling the gap between 21st century trade and 20th century trade rules. *CEPR Policy Insight 56*, accessed at www.cepr.org/pubs/PolicyInsights/CEPR_Policy_Insight_056.asp, 26 May 2011
- Helen E. S. Nesadurai. pages 91-118 Publishing models and article dates explained Published online: 18 Mar 2009